

I. A. G.

DISSERTATIO GRADUALIS,
SISTENS PROBLEMA PHILOLOGICUM

DE

SERPENTE
PARADISIACO,

EX GEN. III:

QUOD,

Consent. Ampliff. Facult. Philos. ad Reg. Acad. Aboëns.

PRÆSIDE

VIRO MAXIME REVERENDO atq; CELEBERRIMO

D: NO ISAACO ROSS,

S. S. L. L. PROFESS. REG. & ORD.

Publice Defendere conabitur

JOHANNES A. GUMMERUS,

V. D. M.

SATACUNDENSIS.

IN AUDIT. MAJORI, DIE XXXI. MARTII, MDCCLXII.

H. A. M. C.

ABOÆ, Impressit JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL.

VIRO admodum Reverendo atque Præclarissimo

**D: NO MAG. JOHANNI
SALMENIO,**

*Ecclesiæ Calajokiensis PASTORI longe meritissimo, &
adjacentis districtus PRÆPOSITO adcuratissimo, Socer-
ro, ut indulgentissimo, ita & pia mentis venera-
tione ad cineres usque colendo.*

*In vastissimo officiorum campo, gratitudo animi licet
mirum quantum emineat, tamen uti reliquis officiis
satisfaciendis, ita & huic tantum abest, ut mortalium
sufficiant vires, ut potius, prob dolor! in communi illo
generis nostro naufragio, non concussæ tantum sint, ve-
rum etiam fere perierint. Ne itaque mireris, SOCER in-
dulgentissime, quod & ego hæc in re defectum virium deplo-
rem mearum, nam tanta TUA in me sunt beneficia, ut eorum-
dem multitudinem, ne mente quidem capere, nedum verbis
unquam exprimere valeam. Ast, quamvis nullam aliam
ex largissimis TUIS beneficiis, TIBI, SOCER amantissime,
messem fore metendam, quam devotam atque piam men-
tis*

tis venerationem, certo certius scias, tantus tamen Tuus
in me est favor, ceu foetus adfexus Tui tenerrimi &
Paterni amoris limites longe superantis, ut nihil præter
hanc beneficiis intendas Tuis, nedum expetas. Nulla re-
rum vicissitudo, immo ne ultima quidem factorum nostro-
rum Regina, mors, pietatem venerabundam, quæ adeo
alte menti meæ infixæ est, diminuerè, nedum eradicare
unquam valebit. In tesseram venerationis hujus, nunquam
intermorituræ, TIBI, SOCER indulgentissime, hæc con-
secrare lineolas sustinui, quas, ut eadem, qua me semper
amplexus es, adspicias indulgentia, humillimus oro &
obtestor; quod etiam evenire non auguror, nec spero so-
lum, verum certo certius confido. DEUS Ter Opti-
mus Maximus sospitet Te semper in prospero omnium
rerum cursu, in emolumentum Ecclesiæ suæ verissimum,
certissimum & patrociniū omnium TUORUM, qui nihil
quicquam TUA salute vehementius desideramus. Sic vo-
veo voveboque, quamdiu vixero.

SOCERI INDULGENTISSIMI

FIN

JACOB A. GUMMERUS

obedientissimus filius
JOHANNES A. GUMMERUS.

275
Min Högttirade Käre BRODER.

Så vift det är, at människans medfkapade fällhet genom fallet är förlorad; så skumögde äre vi, at af förnuftets ljus kunna utleta felfva fättet huru därmed tilgätt. Den Heliga Skrift lemnar en så tydelig, fom tilräckelig af-fkildring af denna märkeliga händelfen; men förnuftets in-tet mindre, än uppenbareffens forme-andar hafva beväpnat fig med arghet at beforma få denna, fom andra Gudomme-liga fanningar; intet i någon annan affigt, än at någorlun-da kunna befreda deras förvända begärefler, fom infvept alla förnuftets förefällningar uti förblindelfens förvillande mörker. Huru berömligt därföre det är, at Du, min Bro-der, utruftat Dig med Mannavett, at blottfälla deffe grille-andars oförfkämda förfök, är en fak, fom jag de rättfintas efterfynnandé hemftäller. Imellertid är ingen ting i verlden, fom mig mera fägnar, än Dina gjorda framfteg i snillebragder, fom äro dygdenes rätta vädjoban och ledftjernor. Allmag-ten bekröne Din hjeffe ej allenaft med en fägnefam Lager-krans i tid, utan ock efter väl sluten vandel med oförgän-gelighetenes ftädfe grönfkande Lager. Jag är altid

DIN

förtrognafte broder
JACOB A. GUMMERUS.

JACOB A. GUMMERUS

I. N. 7.

§. I.

Gentiles, quemadmodum de ortu hominis mira portentosaque tradunt, ita & de ortu mali variis hallucinantur modis; quippe quorum alii duo principia independentia, unum boni, alterum mali, cui malitia mortalium natales debeat, finxerunt; alii cuidam poetico in cerebro confectæ, thecæ Jovis in dotem concessæ, originem hujus adscripserunt; alii denique, ut brevitati litemus, a variis aliis fabulis ac commentis primordia vitiorum, quibus laborant mortales, repetierunt. Nec mirandum adeo in devia varia & præcipitia latos miseros quum Divinæ revelationis jubare destituti fuerint, verum id omnium minime fe-

rendum est, quod in medio Christianorum cœtu re-
 perti sint homines, quales & hodie reperiuntur, qui,
 etsi lumine cœlesti verbi Divini collustrati, inde re-
 ctius informari possent, nihilominus vel prorsus ne-
 gant, vel ad fabulas referunt, quam Vir Divinus
 Moses Gen. 3. de humani generis lapsu ejusque ar-
 chitecto serpente, nobis sistit historiam. Quorum fi-
 ctiones & phantasmata viros eruditione conspicuos
 satis diluisse constat; non tamen pigebit nostram
 symbolam qualemcunque aliorum meditationibus ad-
 jicere. Qua itaque par est observantia, Te, L. C.
 rogamus, velis more tibi consveto, hoc est, beni-
 gne excipere, quæ necessitate adacti, festinanti ab-
 solvimus calamo.

§. II.

Primos nostros parentes & cum iis totum genus
 humanum misere lapsos esse, referente Mose,
 cum reliqua Scriptura Sacra, cuivis constat. DEUS
 scilicet hominem, ad imaginem suam sexta creatum
 die, cum fœmina e colta ejus formata in horto
 quodam, amœnissimo collocavit, qui paradisi voca-
 tur, cujus amœnitate inducti perlustrare eandem pro-
 cul dubio cupiebant. Hic novi quid intueri fœmi-
 næ contigit, serpentem puta arbori insidentem verba ad
 se facere. Mirabile hoc ei videbatur spectaculum, quod
 loquelam haberet vocesque articulatas & intelligibiles
 proferre posset, idque tanta affabilitate, quantam
 Eva auribus nunquam audiverat suis, quem tamen
 ser-

sermocinandi facultate carere haud ignorabat, ut quidam volunt, alii enim pro bono Angelo ab Eva habitum putant. Adstitit igitur adspiciendi gratia & colloquium cum eo instituere non dedignata est. Hinc data occasione serpens, qua potuit astutia, de legibus DEI positivis inprimis, quas in primo conflictu indubium, tantum vocare videri volebat, mox ulterius progressus de arboris vetitæ bonitate & utilitate profert verba; Mulier inde permota secum forte cogitare cœpit: Si serpens, Animal rationis expertus, per esum hujus arboris, tantum profecerit, ut loquelam jam proferre queat & ratiocinari, quam excellentes ego, ceu antea rationalis, per eundem esum lucrabor dotes, atque ita instigante diabolo, periculum facere non recusavit: quo facto, accedente his sensuali fructus hujus, ut elegantis & ad cibum boni, repræsentatione, accepit de fructu vetito, edit de eo, ac etiam viro suo dat, qui quoque comedit. Serpentis itaque calliditate decepti sunt primi nostri parentes.

§. III.

Quid per serpentem illum paradisiacum, cujus Moses loco citato meminit, intelligendum sit, varia variorum est sententia. Quidam, parum serenæ mentis homines, serpentem mere naturalem fuisse contendunt, diabolumque prorsus excludunt. Hi totam istam narrationem fabulosam fere reddunt, cum animantibus, quæ bruta vocantur, speciatim serpenti-

bus, ratiocinandi & loquendi facultatem tribuant, quæ ob facinus hoc, quod unus illorum pietatem fidemque Evæ suis corruerat blanditiis, privati sint. Urgent autem præcipue Mosem ne verbulo quidem innuere veteratorem serpentem intrasse verbaque fecisse; quod si ita se habuisset, certe vix ac ne vix quidem futurum, ut maximam actus hujus partem sicco præteriret pede, præterquam quod maledictio soli serpenti accederit. Hujus sententiæ propugnatores, multi ex Judæorum doctoribus, nonnulli quoque ex Christianis fuere, alii bene multi tam inter veteres quam recentiores ecclesiæ doctores serpentem quandam naturalem a diabolo obsessum & pro instrumento adhibitum statuunt; robur huic suæ sententiæ exinde conciliant, quod Moses vocabulum adhibet **וְנָח** serpentem proprie notans, quem significatum citra necessitatem minime relinquendum inculcant. Deinde quod serpens hic omnibus animantibus agri a DEO factis astutiorẽ fuisse dicatur, quæ, negato serpente naturali, inconueniens comparatio foret; siquidem diabolus tanquam spiritum brutis astutiorẽ esse nemo in dubium vocare queat. Præterea cum quisque facile concedat malo genio, tanquam spiritui, absolute fuisse necessarium, ut corpus aliquod sibi associaret, ante quam primos homines seducere posset; alii seductorem forma serpentis corpore parastarico adfuisse arguunt, de quo mox plura; nonnulli denique ex recentissimis, ut Clarissimus Pilgerus solum diabolus, non unitum serpenti naturali & sine larva ejus in proprio sive angelico corpore, & for-

& forte in forma Angeli lucis, apparuisse sibi aliis-
que persuadere conantur. Ostendere nimirum ni-
tuntur angelos corpore subtili gaudere, quod conspi-
ciendum & visibile reddere valeant. Hinc opus non
fuisse pessimo consultori corpore serpentino, sed pro-
pria forma adgressum esse Evam, & veluti ablega-
tum e cœlo, sermonem de legibus Divinis aliis-
que instituisse.

§. IV.

Opinioibus allatis, quarum secunda illa est com-
munior, accuratiore mentis lance pensitatis, ea
ut probabilior placet, quæ diabolum forma serpen-
tina corporis parastatici apparuisse censet. Sic enim
verba textus faventiora habemus, tutioresque sumus
contra adversariorum exceptiones, cum nulla subje-
cti mutatio relinquatur. Ut autem sententiam soli-
dus adstruamus, tres nobis probandæ sunt positio-
nes: 1:o serpentem mere naturalem hic ex mente
Spiritus Sancti minime in censum venire posse; nec
2:o serpentem naturalem diabolo junctum. 3:o Dia-
bolum malorum Angelorum principem suasorem fuis-
se commestionis vetitæ ab Eva immediate, mediate
ab Adamo commissæ, & quidem solum illum, sed
tamen in forma serpentis visibili parastice, adsumta.
Quantum ad primam, si contextum consideramus, se-
ductorem serpentis nomine insigniri, prædicata ta-
men, quæ serpenti minus conveniunt, adscribi inve-
nimus. Callidior enim vocatur, omni animanti agri,
quod DEUS fecit. Sed serpenti naturali ejusmodi

calliditas non convenit; quia dantur animalia serpenti-
bus callidiora. Committemus cum iis solam vulpecu-
lam. Neque est; quod excipias, calliditatem post lapsum
imminutam: nam de eo nihil versu 14. quin retinuit
eam Matth. X: 16. Gen. XLIX: 17. vid. A. Pfeiff. Dub.
Vex. S. S. p. 24. Hic serpens loquendi ratiocinandi-
que facultate gaudebat, potuit enim nexum rerum
perspicere, media fini suo convenientia eligere &
mentem suam summa exprimere calliditate, quæ o-
mnia, experientia teste, serpenti naturali tribui non
possunt, nec ante lapsum conditionem & constitutio-
nem facultatum & partium naturalem in serpente
aliter se habuisse ulla veri specie dici potest, quod
etiam scite ostendit Seb. Smidt in Colleg. Bibl. pr.
pag. 150. Serpenti naturali inquit etiam ante lapsum
ex creatione Divina deerat sermo, ut loqui non posset.
Vides? ut hic quoque communiter Theologi vitantur hoc
principio, serpentem naturalem, quoad conditionem con-
stitutionemque partium & facultatum naturalium ipsarum,
eundem fuisse, nec in his post lapsum, mutatum. Nam ne
ipse quidem homo per lapsum aut post lapsum, ita muta-
tatus est, ut ullam partem aut facultatem naturalem
amiserit: non enim ipsas facultates intellectus volun-
tis &c. amisit homo, sed tantum vires facultatum spi-
rituales, partes quoque corporis habet omnes sed infir-
mas, molestias, morbis morti obnoxias. Quo cum per
omnia facit Pilg. in Theol. Dogm. P. II. §. 598. not.
Durum, inquit, admodum foret, si DEUS aliquid in
corpore serpentis & totius speciei pænæ loco immutasset,
cum ne quidem homo eorum quidquam amiserit, que
ad

ad ipsius naturam naturalesque vires & facultates corporis pariter ac animi spectaverint. Quod seductor Protoplastorum non fuerit naturalis serpens ex maledictionis genere & effectu satis apparet. Præ omnibus animantibus DEUS dicitur serpenti maledixisse, cujus tamen effectus nullus esse videtur, cum serpentes iisdem locis cum aliis versentur bestiis, iisdem quoque fruantur bonis; nec id pro pœna haberi convenit, quod repant, nisi opinionem ineptam admittere velis, eos antea pedibus erectoque corpore incensisse. Similiter nec comestio pulveris, de naturali serpente si sermo sit, pœnæ loco censenda est, id enim aliter accipi haud potest, quam quod alimenta sua naturalia, herbas olera, volucrum aliarumve bestiarum cadavera in antris terræ consumendo cum pulvere comisceat, neque enim ullo modo propabile fit, serpentes solo pulvere esuriem pellere, cum nihil impediatur, quominus herbas & olera lambant, inter quæ quotidie serpunt, & præterea corpora brutorum, præsertim exanimata in usus suos & cibum convertant. Quod ad odium inter semen mulieris & serpentis attinet, illud non esse naturalem *αυτίπασηαν* homines inter & serpentes, sed inter Christum & Satanam ejusque angelos, solide demonstrare Philologi solent. nam alias diabolo funestissimo seductionis architecto nil adversi contigisset, neque protoplastis nobisque ullum solatium efficax superesset; neque homini cum serpente majus odium intercedit, quam cum bufone & Scorpione. Ex his satis patescit maledictionem hanc serpenti non convenire. Præterea justitiæ Divinæ

na repugnare videtur, serpentem, ceu animal irrationale & innocens in iudicium vocare & poena afficere. Ponamus DEUM infestissimum peccato brutum, quod poenae proprie sic dictae incapax est, videri punire, dum enormis cujusdam criminis fuit instrumentum, ut praeceptum legimus Exod. 21: 28, 29. Lev. 20: 15. Deutr. 13: 15, 16. Hinc legibus quoque patriae sancitum est ut bruta animantia in quibusdam casibus necentur; hoc tamen supplicium in certum individuum & non ad omnia sub eadem specie contenta, directum est, nec adeo totam serpentinam speciem respicit.

§. V.

Jam ad secundum. Supposito tantisper, quod mox ad ductum Sacrae paginae probatum ibimus, ipsum diabolum protoplastos ad lapsum permovisse, quaeritur, num, quod multi & magni Viri contendunt, serpentem naturalem obsederit, eoque ad decipiendos primos nostros parentes instrumento usus fuerit? posse illum serpentes occupare perque eos loqui, si ad exempla Scripturaria attendimus, vix dubitandum videtur. Facultas in corpora agendi secundum illa, ei denegari non potest. Præter illa, quæ ex Jobi historia nobis constant, Dæmones porcos in mare trudent, imo per os obsessorum hominum loquuntur Matth 8: 28, 32. ut cetera præteream. Verum heic quaestio est, num in lapsu promovendo reipsa dæmon in serpente delitescens ipso ceu instrumento usus sit,

fit, quod negandum censemus. Nam pleraque, si non omnia, ad primam positionem, observata etiam hic valent. Accedit, quod in toto capite 3. Gen., ubi tanquam in sede hujus doctrinæ primaria sive loco classico, de infelici Evæ cum serpente conflictu, ut sic dicam, disputatorio agitur, nulum vel minimum vestigium serpentis naturalis appareat, ceu ad præcedentem thesin allata evidenter ostendunt. idem magis adhuc statuendum est de Novo Fœdere, & quidem in locis, ubi ex professo docetur, cacodæmonem lapsus tristissimi a primis parentibus commissi causam execrandam fuisse, quod ex dictis Sacri codicis Novi Testamenti ad sequentem positionem firmandam modo adducendis dispalescet. Itaque ad eam citato gradu properabimus. Hic rursus tria occurrunt momenta: *primo*, malorum angelorum principem protoplastis auctorem fuisse comedendi de arbore vetita. Nam respiciendo ad hoc teterrimum scelus Johannes & Paulus eum eodem, quo Moses insigniunt nomine, ei seductionem totius mundi & fraudem, qua decepta fuerit Eva, tribuentes, Apoc. 12: 9. Cap. 20: 2. 2. Cor. 11: 2. Sic Joh. 8: 44. *idem mendax & homicida ab initio* appellatur, quo clarissime digitus intenditur ad scelestissimum ejus factum, quo mendaciis suis primos homines in mortem temporalem & æternam præcipitavit. Apparet igitur Christum & Apostolos lapsus historiam, ut indubitatam in concionibus & scriptis suis præponere, eundem diabolo, ut auctori adscribere, indeque varias alias

maximi momenti veritates sedulo derivare. *Secundum* est, satanam solum in hac tragoedia auctorem, sine serpente quodam naturali fuisse. Fluit hoc, consequentia, ut Logici loquuntur, immediata ex evicta jam positione secunda. Placet interim unum itemque alterum ad secundum hoc thesios ultimæ momentum confirmandum addere. Omnia prædicata, quæ de serpente in historia Mosaica Gen. 3. occurrunt, huic unico adferuntur subjecto; prædicata vero hæc ejus sunt indolis, ut nulla ratione in serpentem naturalem quadrare queant, quod pluribus ad positionem primam ostendimus. Nullum certe vel levissimum apparet indicium, aut Evam cum diverso locutam esse serpente, aut diversum a DEO compellari & diris devoveri. Unum sane omnia, quæ DEUS comminatur & pœnæ loco statuit, tangunt. Similiter in Novo Testamento, ubi doctrina de primo defectionis a DEO auctore inculcatur, solus satanas introducit, omni serpentis naturalis mentione omissa. Deinde cum non tantum omnia & singula individua ejus speciei, cujus serpens seductor fuit, verum etiam omnes reliquæ serpentum species ventre repant, humo serpant atque pulverem lambant, si hoc pœna ob lapsum illis inflicta est, profecto fingendum est serpentem, quem cacodæmon, pro hypothese dissentientium, ingressus est, fuisse caput quoddam omnium, quotquot dantur, humi repentium serpentum repræsentativum, nam serpentum genera esse, quæ humo non repant, veterum quidam auctores sunt. Sic Plin.

Plin. Libr. XI. c. 67. quosdam se anserinis pedibus vidisse affirmat. Fides sit penes auctorem. De *tertio* illo, adfuisse nimirum malum genium eorum principem in larva serpentis sive corpore parastatico ut paucissimis dicamus, nullum est dubium, quin possibile id sit. Plena est Scriptura apparitionum Angelicarum. Cumque cacodæmones species sint angelorum, frustra esset, qui illis nollet tribuere, quæ ex natura angelica in genere fluunt, ad quæ facultas in aliqua forma conspiciendum se præbendi, utique pertinet. At cum contendant aliqui ex recentioribus, cumprimis, satanam in proprio corpore apparuisse parentibus humani generis, quæritur merito, utra harum opinionum alteri sit præferenda. Nos nulli dubitamus, nostram alteri præferre, scilicet diabolum in forma serpentis parastatice adsumta adfuisse & conspiciendum se præbuisse. Nam prior illa nondum probata hypothesi de corporibus angelorum subtilissimis nititur, sicque heic incertum, per æque incertum probatur. Præterea cum serpens lapsus auctor, dicatur callidior præ omni bestia agri, aliqua ratio comparisonis illius debet esse, quæ pro dissentientium opinione plane evanescit, pro nostra autem satis commoda dari potest; scilicet, quia contra supra evicta a serpente naturali peti non potest, nihil relinquitur aliud quam diabolum in forma serpentis adfuisse & in eo rationem hujus comparisonis latere. Nec tale quid Sacris Scriptoribus inusitatum esse, vel solum exemplum spectri endoræi quemvis, docet. Quæ-

ri autem hoc loco solet, cur satanas serpentis præ-
 primis non vero alius bestię larva uti voluerit, Res
 satis obscura, & curiosa magis, quam utilis quæstio
 est. Interim Dom. Carpov. rationem cur serpentis
 & non aliam figuram seductor sibi induerit, putat ex
 eo petendam esse, quod Eva forsitan diebus præcedenti-
 bus, naturales serpentes arbori vetita irrepentes folia-
 que vel fructus illius sine noxa comedentes viderit;
 quocirca occasione inde arrepta ipse sese in serpentis
 forma mulieri conspiciendum præbuerit.

§. VI.

Qui contrariam nobis foveat sententiam, arbi-
 trantur hypothesin suam, de serpente natura-
 li saltem satanę juncto, exinde haud parum robo-
 ris obtinere, quod hic seductor serpentis nomine
 in historia lapsus veniat; sed tantum abest, ut tex-
 tus authenticus in hoc loco illis faveat, ut potius
 nostram stabiliat sententiam. Nomini *ſ* præfixum
 legitur *ſ* demonstrativum, serpentem hunc fuisse
 plane Singularem & ab aliis serpentibus, quorum
 plures DEO placuit creare species, separatum haud
 obscure innuitur. Nam nemo facile negavit *ſ*
 significare individuum quoddam, non vero speciem
 quandam serpentinam. Moses igitur videtur stu-
 diose scripsisse: *hic serpens*, scilicet, qui cum Eva lo-
 quebatur, *callidior erat, quam omnia animantia a-*
gri, ut sic minime eum naturalem, fuisse indicaret.
 Ast si quis dixerit DEUM non creasse plures ejus
 spe-

speciei serpentes, ex qua noster seductor fuit, id non solum ridiculum est, verum etiam repugnat historiae creationis, quæ minimum duo individua producta esse inculcat. Nec ex comparatione cum reliquis animalium generibus quicquam colligere licet; non est enim nihili habenda quorundam observatio, quod comparatio in Scriptura Sacra haud raro negationem inferat, e. g. 2. Tim. 3: 4. ut reliqua loca taceamus. Est igitur hæc sententia: *Hic serpens fuit callidus & ad fraudem acutus, cujus modi nullum est animal, tametsi ille animalis cujusdam speciem præ se tulerit.* Vid. Teller. in annot. ad Holazium p. 509. Et cur diabolus in forma serpentis apparens, a Mose serpens non potuerit vocari, nullam video rationem. Nam sicut diabolus, speciem Samuelis mentientem, qui Regi Sauli fata ipsi imminencia prænuñciavit, Scriptura Sacra Samuelem e sepulcro suo resuscitatum appellat; ita & eodem jure cacodæmonem serpentis forma in tristissimam seductionis scenam procedentem serpentem dicere potest. Nemo sane facile contenderit in priori illo casu diabolus Pythonissæ tantam concedere potuisse potentiam, ut mortuos resuscitare eorundemque animos e sedibus ipsorum beatissimis devocare valeat; hæc quippe potentia nulli creaturæ, sed Soli DEO competit. Unde meridiana luce clarius liquere existimaverim, Pythonissam alia ratione Saulis postulationi satis facere non potuisse, quam ut diabolus larvam Samuelis Sauli obferret, hoc est, ut diabolus assumpta forma,

Samuelis speciem repræsentaret. In utroque casu similis est ratio denominationis. Qui serpenti seductori pœnam improprie sic dictam inflictam fabulantur, Charybdin evitantes incidunt in syllam. Nam transitu facto ad hominem, pœnam intelligunt propriam, licet serpenti pœnam subeundam majori cum emphasi & verborum efficacia annuntiaverit justissimum Numen. Metus ille vanus est, quod quidam existiment Sanctissimæ historiæ veritatem vacillaturam, si quædam prædicata improprie accipiantur, non considerantes, quod stylus, ut recte Teller in annot. modo citat., in hac narratione, *non solum historicus est, sed etiam dogmaticus, est simul Propheticus, quantum ad pœnam serpenti subeundam & medicinam universo hominum generi paratam atque sermonis Sacri ac potissimum Hebraici consuetudine eventus futuri sæpe numero verbis translatis prænunciatur.* Utrumque tam serpens, quam comestio pulveris occurrit in sensu improprio apud Esaiam cap. 55: 25. Ubi, ni fallor, per serpentem nihil aliud intelligit Propheta, quam hostem Ecclesiæ singularem seu diabolum & per pulverem, qui ipsi futurus esset panis, denotat idem vir Divinus statum hostis hujus valde depressum atque humilem in quo potentia ipsius non tantum mutilata, sed penitus præcisa atque cum conditione miserrima conjuncta foret. Non attinet eorum refutare sententiam, qui serpentem quidem verum & naturalem intelligunt, eum tamen neptiquam loquendi & ratiocinandi facultate præditum, sed ascendendo

in arborem vetitam & de fructibus ejus commodendo, idque citra noxam, Etiam ut idem faceret, seduxerit, id quod Moses more gentium Orientalium, quæ animantibus brutis sermonem tribuere solent descripserit. Verba sunt Budd, in Theol. Dogm. Libr. III. cap. II. §. 21. Nam talis serpens, qualem hi volunt, ad seductionem protoplastorum ineptior erat, quam asinus ad lyram. Dom. Pilgeri opinionem §. 3. brevibus memoratam non vacat operosius excutere: sufficiat itaque in genere, contra illam monuisse, nondum ultra hypotheseos dignitatem thesin evictam esse, quod angelis corpora sint adferenda, certe nos rationes utrinque allatas perpendentes; contrariam sententiam firmioribus argumentis adstrui, putaverimus, præterquam, quod nullam sic videamus rationem, qua permotus Moses, diabolo serpentis nomen imposuerit. Nam uti sine ratione hoc non factum esse, jure contendimus, ita & absurdum foret, velle adferere corpora, si quæ sunt, angelorum formam habere serpentinae similem, vel diabolum in facinore hoc patrando, figuram corporis sui in serpentis speciem transformasse. Sed cum rationes graves festinationem nobis imponant, his acquiescimus.

Μὴν ΘΕΩ Δοξα.

